

DE SKP SCHATKAMER

Via Spiegelkarperprojecten (zogenoemde SKP's) worden sinds 1998 'gemonitorde' karperuitzettingen gedaan in tal van wateren. De kennis die in ruim 20 jaar SKP-monitoring is opgedaan, is verbluffend. Joris Weitjens is voorzitter van de Belangenvereniging Verantwoord Karperbeheer én was er vanaf de eerste uitzetting bij. Hij geeft een rondleiding in de 'schatkamer' van de SKP's.

DOOR: JORIS WEITJENS

'Omdat al ruim 20 jaar de terugvangstmeldingen van SKP-vissen worden bijgehouden, weten we nu veel meer over de overleving, groei en verspreiding van uitgezette karpers'

Deze beauty van een spiegelkarper werd in 2016 uitgezet in het uitgestrekte Benedenrivierengebied en daar in 2020 ook teruggemeld. (foto: Robin Nieuweboer)

HET AANTAL SKP-VISSEN DAT DE 20 KILO PASSEERT, GROEIT GESTAAG

Ook in coronatijd gaan de SKP-uitzettingen door.

Het concept van een SKP is even simpel als doeltreffend. Voor je spiegelkarpers uitzet, maak je van elke vis een close-up foto van de linkerflank. Vervolgens is die karpers zijn gehele verdere leven te herkennen (en te volgen) aan zijn unieke schubbenpatroon. Dit kan alleen dankzij de hulp van karpervissers die de moeite nemen om van een gevangen spiegelkarper een foto te maken (van de linkerflank) en die te melden bij een SKP in die regio. Deze wijze van monitoring – met een sjiek woord: *citizen science* – is springlevend en wordt grotendeels gedreven door de nieuwsgierigheid. Vooral als je een karper uitzet in een groot, open waterstelsel, prikkelt dat de fantasie waar de vis heen kan. Je wilt dan graag weten hoe het zo'n karper op den duur vergaat.

OVERLEVING

Een karper zet je uit om er zo lang mogelijk plezier van te hebben. Karpers staan bekend als taai vissen, die zijn voorbestemd om lang te leven. Maar is die aanname wel terecht? Een van de belangrijkste ontdekkingen die we met de SKP's deden, is dat het rendement van uitzettingen enorm kan verschillen. Er zijn helaas uitzetlichtingen geweest waarvan nadien bijna niks meer is vernomen. Terwijl er anderszijds ook lichtingen zijn waarbij het aantal gemelde spiegelkarpers ten opzichte van het aantal uitgezette exemplaren al 60% of meer is.

VITALITEIT

Twee belangrijke factoren die de overleving van karper beïnvloeden zijn de aangeboren vitaliteit, plus de behandeling van de vissen op

het kweekbedrijf en tijdens het transport tot aan het uitzetten. We hebben zowel uitzettende partijen (hengelsportfederaties en -verenigingen) als karpersleveranciers overtuigd van het belang van deze factoren en die houden er daarom steeds meer rekening mee. Zowel bij het kruisen van karpers stammen als bij de opgroei en behandeling van kweekkarpers. Het blijft intussen altijd verstandig dat SKP's kiezen voor voldoende variatie in bloedlijnen. Zo spreid je het risico van bijvoorbeeld minder vitale uitzettingen en bouw je tegelijk een mooi en gevarieerd karpersbestand op.

GROEI

Nog niet zo lang geleden trokken veel Nederlandse karpervissers die graag echt grote karpers wilden vangen massaal naar België, Frank-

rijk of zelfs nog verder weg. In ons land moesten we het immers doen met toppers van hooguit 30 pond. Daarin is heel wat veranderd en dat kan zeker ook op conto van de spiegelkarperuitzettingen worden geschreven. De term 'pond' heeft inmiddels plaatsgemaakt voor 'kilo', met al bijna hetzelfde cijfer ervoor. De grootste 'gematchte' SKP-vis in Nederland werd afgelopen jaar gevangen op maar liefst 28 kg. Of dat ook écht de de grootste is, mag echter worden betwijfeld. Wij weten inmiddels dat hoe groter de karper is, des te geringer doorgaans de bereidheid bij de vanger is om die te melden bij een SKP. De kans op zo'n vis van 20 kg of zwaarder blijft in Nederlandse water altijd relatief beperkt, maar ze zwemmen er zeker rond en kunnen ook op onverwachte plekken opduiken.

'De Beuker uit Nieuwkoop' trok via een schutsluisje de wijde wereld in

FOTO: JEROEN DUBBELDEN

'DE BEUKER UIT NIEUWKOOP'

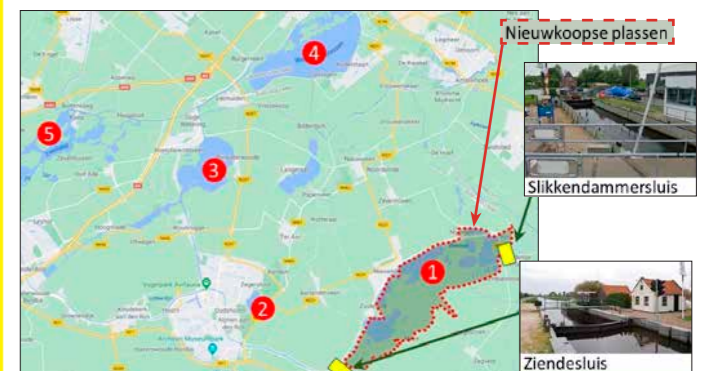
Sinds 2017 zwom er in Rijnlands Boezem (2.500 ha) een grote spiegelkarper rond die maar niet kon worden gematcht. Zo'n spiegelkarper wordt wel een 'spookkarper' genoemd. Vaak zijn het karpers van elders, afkomstig van een naburig SKP-project of van een ongefotografeerde uitzetting.

Je hebt een beetje geluk en vooral veel oplettendheid nodig om zo'n spookkarper alsnog te matchen. Zo oplettend waren Sander de Kamper en Emile Grifioen afgelopen najaar. Zij herkennen de vis van een vangstfoto op social media – gevangen in een uithoek van Rijnlands Boezem. Deze 20 kg-spiegel was al jaren een van hun targetvissen op de Nieuwkoopse Plassen. Nog in mei 2017 had Sander deze vis daar immers gevangen. Daarna leek de vis van de aardbodem verdwenen.

nou net wél gebeurd. 'De Beuker uit Nieuwkoop' bleek achtereenvolgens naar de Zegerplas bij Alphen aan den Rijn, de Braassemermeer, de Westeinderplassen en uiteindelijk de Kagerplassen te zijn gemigreerd. Deze vis is daarmee een van de voorbeelden van zwerflustige karpers. Opvallend genoeg ziet de BVK dat die zwerflust zich vaak pas op latere leeftijd manifesteert. De Beuker uit Nieuwkoop is overigens ook een goed voorbeeld van iets waar we zo langzamerhand wel achter zijn: zwerflust en uitdijen in omvang gaan bij karpers prima samen. Misschien mag je zelfs wel zeggen dat juist dergelijke zwerfers een neus hebben voor waar wat extra's te halen is: bijvoorbeeld op de voerplek van een karpervisser.

SCHUTSLUISJE

Eigenlijk niemand stond er bij stil dat de vis door dat piepkleine schutsluisje bij Zwammerdam – dat de Nieuwkoopse Plassen scheidt van Rijnlands Boezem – kon zijn gegaan. Toch is dat

Een overzicht van de locaties waar 'de Beuker' werd gevangen.

>>

>> **VARIATIE**

Het aandeel fraai beschubde spiegelkarpers bij SKP-uitzettingen is sinds 2015 flink toegenomen. Met dank aan karpervwekers en -leveranciers zoals EDKO-vis, Corten en Vandeput, die serieus aan de slag zijn gegaan met de BVK-ideeën over ideale uitzetkarpers. De ideale uitzetkarpers volgens de BVK:

- Heeft optimale overlevingskansen (vitaal, onbeschadigd);
- Is gezond;
- Heeft geen (ernstige) vergroeiingen;
- Heeft een goede levensverwachting;
- Groeit gestaag (ook in lengte);
- Brengt variatie aan in het originele bestand;
- Is variabel beschubd (spiegelkarpers);
- Staat SKP-monitoring (matching) niet in de weg;
- Is niet al te duur.

NAAR OMSTANDIGHEDEN

Het een en ander hangt verder af van de omstandigheden. In een door spiegelkarpers gedomineerd bestand zijn bijvoorbeeld hoog gebouwde edelschubs een welkome aanvulling. In de meeste open wateren zijn spiegelkarpers echter nog altijd ver in de minderheid. Daar zijn karpervissers doorgaans blij met elke spiegelkarp, ongeacht of die nou zwaar of zwak beschubd is, dan wel hoog of slank gebouwd.

Joost Zijerveld verraste in de zomer van 2020 met deze, nooit eerder gemelde, spiegelkarp van 28 kg.

VERSPREIDING & MIGRATIE

Karpervissers smullen van sterke staaltjes migratie en die worden vaak breed uitgemeten. Toch is het goed om te weten dat je tot lang na uitzetting, ook in open water, ziet dat er bij karpers een zekere collectieve trouw is aan zones die vaak redelijk in de buurt van het uitzetpunt liggen. Ook uitstapjes naar elders worden niet zelden gevolgd door een terugkeer naar diezelfde zone, soms na vele tientallen kilometers. Natuurlijk zijn er voorbeelden van karpers die sluisen of andere obstakels passeren, maar in de resultaten van monitoring zien we vooral terug dat sluisen de migratie van karpers in de regel flink belemmeren.

INVLOED UITZETLOCATIE

Dankzij de SKP-monitoring weten we inmiddels dat je met het kiezen

‘DANKZIJ DE SKP'S HOEF JE VOOR ECHT GROTE KARPERS NIET MEER NAAR FRANKRIJK’

van je uitzetlocatie aardig invloed kunt uitoefenen op migratie en verspreiding. Lijnvormige wateren met een onnatuurlijke strakke (kade) oever – zoals kanalen en vaarten – lokken heftige migratiebewegingen uit bij karpers. Het uitzetten in komvormige onderbrekingen zoals havens zorgen juist voor een trage en geleidelijke verspreiding. Als in de buurt van zo'n uitzetlocatie ook nog eens veel wordt gevestigd, krijg je met een beetje geluk lekker veel meldingen en dus meer informatie. Infor-

matie die prima is te gebruiken voor vervolguitzettingen.

STEENTJE BIJDAGEN

Het mooie van Spiegelkarpersprojecten is dat er veel manieren zijn om een steentje bij te dragen. Dit kan ieder op zijn of haar eigen manier doen. Of je nu in weer en wind helpt tijdens de SKP-uitzettingen of een spiegelkarpervangst terugmeldt (zie ook het artikel pagina 18 van dit magazine); alleen met zijn allen houden we de SKP's springlevend.

>> KLEIN, MAAR OUD

De leeftijd van een karpers schatten op basis van formaat en uiterlijk, is lastiger dan je denkt. Grote karpers waarvan wij weten dat ze amper 15 jaar oud zijn, worden vaak genoeg aangemerkt als 'oude strijders'. Als je bedenkt dat karpers 50 jaar of ouder kunnen worden, dan is 15 jaar echt niet oud. Ook het tegenovergestelde gebeurt trouwens.

Kijk maar eens naar deze in september 2019 teruggemelde spiegelkarp. Met 69 cm en

7.100 gram is het formaat bescheiden. Het is een gave vis, zonder littekens. De schubben zien er bijna als nieuw uit en zowel lengte als gewicht wijzen op een vrij jonge karpers. Maar schijn bedriegt. Deze Valkenswaard-spiegelkarp werd gematcht als een vis die als twee- of driejarige karpers op 30 september 1998 in Amsterdam werd uitgezet! Deze jong ogende vis was bij deze vangst dus al 23 jaar oud! Leuke weetjes die je er gratis bij krijgt als je een projectspiegel meldt bij een SKP.

Groot betekent niet per se oud en klein niet per se jong.

>> BELANGENVERENIGING VERANTWOORD KARPERBEHEER

De Belangenvereniging Verantwoord Karperbekeer (BVK) heeft rond de honderd leden en vervult een loketfunctie. Voor vragen over onder andere uitzettingen, spiegelkarpersprojecten (SKP's) en voor het melden van spiegelkarpers ben je hier aan het goede adres: contact@karperbekeer.nl. Karperbekeer op groot open water is het specialisme van de BVK. Daarbij streven ze naar ecologisch verantwoorde, gevarieerde karpersbestanden en het levend houden van SKP-monitoring. De BVK brengt drie keer per jaar een nieuwsbrief uit met interessante weetjes rond SKP's. Meer info: www.karperbekeer.nl.

